

VNG

Groenboek "demografische veranderingen"
DG EMPL/E/1
J-27 01/122
Europese Commissie
B-1049 Brussel
België

DG EMPL - CAD	A/22526
Date:	4-10-2005
CF:	E
C:	

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Doorkiesnummer
0031 (0)70 373 8096

uw kenmerk

bijlage(n)

1

Onderwerp
Groenboek demografische
veranderingen

ons kenmerk
EUI/U200515431

Datum

26 september 2005


Geachte Europese Commissie,

Op 16 maart 2005 heeft u een groenboek gepresenteerd over: "Demografische veranderingen: naar een nieuwe solidariteit tussen de generaties". Tevens heeft u een consultatieperiode ingesteld om burgers en organisaties de mogelijkheid te geven een aantal vragen te beantwoorden en hun mening over het groenboek te geven.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten is de vertegenwoordiger van de 467 gemeenten van Nederland. Wij stellen het op prijs dat u een consultatieperiode heeft ingesteld en maken met genoegen van deze uitnodiging gebruik. In het paper, dat als bijlage bij deze brief is gevoegd, geven wij onze visie over de aanpak van de vergrijzingproblematiek en beantwoorden wij de vragen die de lokale dimensie raken.

Hoogachtend,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten



mr. R.J.J.M. Pans,
voorzitter directieraad

Postbus 30435 2500 GK Den Haag

Nassaulaan 12 2514 JS Den Haag Tel 070 373 83 93 Fax 070 363 56 82 www.vng.nl



Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Demografische veranderingen: een Europees probleem en lokale oplossingen

Demografische veranderingen: een Europees probleem en lokale oplossingen

VNG-reactie op het groenboek van de Europese Commissie

'Demografische veranderingen: naar een nieuwe solidariteit tussen de generaties'

Samenvatting

De Europese Commissie heeft op 16 maart 2005 een groenboek gepresenteerd over: 'Demografische veranderingen: naar een nieuwe solidariteit tussen de generaties'. In dit groenboek stelt de Commissie de problemen rond de vergrijzing aan de orde. Ook geeft ze aan dat er vraagstukken van gemeenschappelijk belang zijn waar de lidstaten dringend een antwoord op moeten vinden, zoals de economische en sociale gevolgen van de vergrijzing.

De Europese Commissie heeft een consultatieperiode rond het groenboek ingesteld, zodat burgers en organisaties de mogelijkheid hebben een aantal vragen te beantwoorden en hun mening over het groenboek te geven.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de vertegenwoordiger van de 467 gemeenten van Nederland. In deze hoedanigheid heeft zij deelgenomen aan de conferentie over demografische veranderingen die de Europese Commissie in Brussel op 11 en 12 juli 2005 organiseerde. De VNG stelt het op prijs dat de Europese Commissie een consultatieperiode heeft ingesteld en maakt met genoegen van de uitnodiging gebruik om haar visie over de aanpak van de vergrijzingsproblematiek te geven en de vragen te beantwoorden die de lokale dimensie raken.

De VNG is van mening dat:

- de vergrijzing een probleem is waarbij veel verschillen tussen de lidstaten bestaan;
- de vergrijzing om oplossingen op lokaal niveau vraagt. Een praktijkgerichte en integrale benadering is noodzakelijk om de vergrijzingsproblematiek aan te pakken. Lokale autoriteiten staan dicht bij de burger en kunnen op maat gemaakte oplossingen bieden. Lokale bestuurders zullen geconfronteerd worden met de groeiende vraag naar diensten op het gebied van kinderopvang, lokale werkgelegenheid, transport en verkeer, culturele en recreatieve voorzieningen, ouderenzorg, immigratie en huisvesting;

- een gemeenschappelijke Europese aanpak daarom niet voor de hand ligt;
- de rol van de Europese Unie niet een regelgevende, maar eerder een ondersteunende en innovatieve moet zijn die aansluit bij de lokale behoefte. Er wordt in Nederland al veel ondernomen op het gebied van de vergrijzing en Europese acties zouden dit niet mogen doorkruisen;
- lokale bestuurders de beleidsruimte en -instrumenten dienen te hebben om effectief maatregelen te kunnen nemen op die beleidsterreinen die door de vergrijzing worden geraakt;
- er behoefte is aan financiering en de ontwikkeling van samenwerkingsverbanden en netwerken die praktische ondersteuning bieden aan lokale bestuurders.

De VNG vraagt de Europese Commissie om:

- lokale autoriteiten actief te betrekken bij de follow-up van het groenboek ‘Demografische veranderingen: naar een nieuwe solidariteit tussen de generaties’;
- het lokale perspectief van de vergrijzingsproblematiek centraal te stellen en de rol van de Europese Unie vanuit dat perspectief te zien;
- financiële ondersteuning te bieden aan de ontwikkeling en de voortzetting van samenwerkingsverbanden en netwerken die via informatie-uitwisseling een praktische ondersteuning aan lokale bestuurders bieden.

Demografische veranderingen: de rol van de Europese Unie, nationale lidstaten en lokale overheden

Is Europa het meest aangewezen niveau om na te denken over demografische ontwikkelingen en het beheer van de gevolgen daarvan?

Demografische veranderingen zijn een probleem waarmee alle lidstaten worden geconfronteerd en waarop zij dringend een antwoord moeten vinden. De VNG is van mening dat dit niet betekent dat een gemeenschappelijke Europese aanpak moet worden ontwikkeld.

Vergrijzing is geen uniform probleem. Demografische veranderingen zijn het resultaat van een combinatie van factoren, zoals aanhoudend lage geboortecijfers en verlenging van de levensduur. Tussen de lidstaten bestaan veel verschillen in deze onderliggende factoren en in de ernst van het probleem: in de ene lidstaat is het probleem urgenter dan in de andere.

De vergrijzingsproblematiek heeft ook geen uniforme oplossing die in de gehele Europese Unie kan worden ingevoerd. Het groenboek stelt een *life-cycle* benadering voor gericht op alle lagen van de bevolking. Dit betreft beleid voor burgers met verschillende wensen en behoeften. Senioren vragen nu eenmaal om andere beleidsmaatregelen dan bijvoorbeeld jonge moeders.

In het groenboek wordt een scala aan met name sociale beleidsterreinen besproken, zoals bevolkingsgroei, jeugdbeleid, maatregelen voor jonge gezinnen, de integratie van immigranten en ouderenzorg. Hiervoor is maatwerk nodig, want de Europese Unie is geen homogeen gebied waar overal dezelfde problemen, uitgangspunten, criteria en normen gelden. De keuzes die burgers maken en het beleid dat nationale en lokale overheden voeren rond deze issues worden in sterke mate beïnvloed door de sociale, culturele, religieuze en economische omstandigheden die per lidstaat en zelfs per regio verschillen. Een gemeenschappelijk Europees bevolkingsbeleid gericht op bevolkingsaanwas is daarom sociaal gezien omstreden.

Vele aspecten van de vergrijzing vallen onder de competentie van lokale overheden. Echter, de bevoegdheden van de nationale, regionale en lokale overheden en wijze waarop de diverse lagen samenwerken, verschillen per lidstaat. In Nederland is bijvoorbeeld een trend waarneembaar waarbij een groot aantal bevoegdheden rond de vergrijzingsproblematiek aan de decentrale overheden, met name gemeenten, worden overgelaten.

Lokale overheden staan het dichtst bij de burger: zij weten het best wat onder de bevolking leeft en voor welke specifieke problemen er oplossingen gezocht moeten worden. Gemeenten kunnen op maat gemaakte oplossingen realiseren en voldoen aan de groeiende vraag naar diensten op het gebied van kinderopvang, werkgelegenheid, verkeer en transport, culturele en recreatievoorzieningen voor alle bevolkingslagen, ouderenzorg, immigratie en huisvesting. De vergrijzing vraagt kortom in principe om

lokale oplossingen. *Life-cycle*beleid vraagt namelijk ook om (levensloopbestendige) *life-cycle*stedенplanning en -woningbouw.

De VNG is van mening dat de vergrijzing om oplossingen op het lokale niveau vraagt. In Nederland heeft de nationale regering een regelgevende taak die beperkt is tot procesbewaker en ondersteuner. Analoog daaraan ligt een denkbare rol voor de Europese Unie dan ook niet op het gebied van regelgeving, maar eerder op het gebied van ondersteuning en innovatie.

De VNG vraagt de Europese Commissie om lokale autoriteiten actief te betrekken bij de follow-up van het groenboek over demografische veranderingen en het lokale perspectief van de vergrijzingsproblematiek op de agenda te plaatsen

Bevolkingspolitiek is een investeringspolitiek

Moeten de financiële instrumenten van de Unie meer met deze veranderingen rekening houden en zo ja, hoe?

Bevolkingspolitiek is met name een investeringspolitiek. Beleidsmaatregelen om de problemen rond de vergrijzing aan te pakken vragen om investeringen in bijvoorbeeld onderwijs, jeugd, huisvesting, gezondheidszorg en ouderenzorg. Nederlandse gemeenten hebben een zorgplicht en moeten op lokaal niveau maatwerk te leveren. Een groot deel van het beleid ten aanzien van demografische veranderingen krijgt gestalte op lokaal niveau.

Lokale bestuurders herkennen zich echter niet in de Europese discussie over demografische veranderingen zoals die is weergegeven in het groenboek en zoals die naar voren kwam tijdens de conferentie over demografische veranderingen die de Europese Commissie in Brussel op 11 en 12 juli organiseerde. Gemeenten geven de voorkeur aan praktische oplossingen in plaats van eindeloze discussies.

Samenwerkingsverbanden en netwerken waarin gemeenten elkaar informeren over hun ervaringen en beleidsmaatregelen, alsmede het opzetten van projecten om gezamenlijk de problemen aan te pakken, bieden praktische ondersteuning aan lokale bestuurders. Via deze internationale verbanden kunnen lokale bestuurders van elkaar leren en de best practices van andere bestuurders naar hun eigen gemeente vertalen. Dit stelt lokale autoriteiten in staat om direct en op een praktische wijze maatregelen te nemen om de vergrijzingsproblematiek in hun gemeente aan te pakken. Door Europese samenwerkingsverbanden kunnen veel burgers in de Europese Unie worden bereikt. De netwerken kunnen tevens een grote informatiebron voor de Europese Commissie zijn. In Nederland worden op dit gebied bijvoorbeeld samenwerkingsverbanden opgezet, zoals Parkstad en netwerken zoals Child Friendly Cities.

De oprichting van netwerken en samenwerkingsverbanden kan verder worden gestimuleerd. De VNG heeft ondervonden dat lokale bestuurders vaak plannen hebben, maar de praktische ondersteuning missen om deze plannen te kunnen realiseren. Deze steun gaat de VNG vanaf 2006 bieden: VNG International (de internationale divisie van de VNG) gaat een centraal contactpunt voor informatie en dienstverlening aan Nederlandse gemeenten opzetten. Op dit moment worden de volgende diensten ontwikkeld:

- een snelle en efficiënte informatievoorziening over Europese projecten en netwerken zal worden gerealiseerd via een database met informatie over casussen, projecten en netwerken (op dit moment in opbouwfase);
- een e-mailservice over ontwikkelingen en agenda's bij relevante Europese kennisnetwerken voor lokale overheden;
- publicaties en platformactiviteiten rond de Europese Gemeente.

VNG International bemiddelt bij het zoeken naar Europese project- en netwerkpartners voor Nederlandse gemeenten en organiseert cursussen en opleidingen. VNG International biedt op basis van offerte ondersteuning bij de ontwikkeling van projectideeën en bij projectmanagement.

VNG International heeft in de nabije toekomst dus een infrastructuur waarmee stedenbanden, netwerken en Europese projecten van en voor gemeenten kunnen worden gestimuleerd en ondersteund.

De VNG is van mening dat geen nieuwe regelgeving maar een praktijkgerichte benadering noodzakelijk is om de vergrijzingsproblematiek aan te pakken. De financiering en de ontwikkeling van samenwerkingsverbanden en netwerken bieden een praktische ondersteuning aan lokale bestuurders. Op dit gebied wordt door lokale besturen en de verschillende nationale verenigingen van lokale en regionale autoriteiten al het nodige ondernomen. De Europese Unie zou bij de projecten kunnen aansluiten en de ontwikkeling van nieuwe projecten kunnen aanmoedigen en ondersteunen.

Antwoorden op de vragen die in het groenboek worden gesteld en die een lokale dimensie hebben

Jeugd en onderwijs

Hoe kan het aanbod van voorzieningen voor kinderopvang zowel door de overheid als door het bedrijfsleven verder worden gestimuleerd?

Met ingang van 1 januari 2005 is de nieuwe Wet kinderopvang in werking getreden. Voor die tijd maakte kinderopvang deel uit van de Welzijnswet en daarmee van het lokaal beleid. Met de nieuwe wet valt kinderopvang niet langer onder de Welzijnswet maar is het overgelaten aan de markt waarbij overheid en ouders (en op basis van vrijwilligheid ook werkgevers) een evenredig deel bijdragen in de kosten van de kinderopvang.

Om het aanbod van voorzieningen (verder) te stimuleren is het gewenst dat op nationaal niveau het bestaande wettelijk kader zowel juridisch als financieel verder wordt ontwikkeld. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is het waarborgen van de toegankelijkheid van kinderopvang door vereenvoudiging van de huidige administratieve procedures.

De VNG is van mening dat kinderopvang in eerste instantie een nationale en lokale aangelegenheid is.

Immigratie

Kan immigratie bepaalde negatieve gevolgen van de vergrijzing compenseren en wat voor beleid moet er komen om immigranten, met name de jongere, te integreren?

De problemen rond de vergrijzing legitimeren de komst van immigranten. Tussen nu en 2025 zal de bevolkingsgroei in Nederland stagneren. Huidige en toekomstige jongeren zullen steeds meer en hogere opleidingen gaan volgen, waardoor hun entree op de arbeidsmarkt zal worden uitgesteld en er in de lagere regionen van de arbeidsmarkt tekorten ontstaan. Vanwege deze opleidingsrace is het voor bestuurders moeilijk om te plannen hoeveel jongeren over bijvoorbeeld achttien jaar de arbeidsmarkt betreden.

De VNG kan echter niet zonder meer instemmen met immigratie als een van de oplossingen voor de vergrijzingsproblematiek. Wij zijn van mening dat immigratie aan strikte voorwaarden moet worden verbonden.

De problemen die zijn ontstaan na de grootschalige immigratiegolf van de jaren zestig en zeventig moeten worden voorkomen. Migranten wonen niet in grote gebiedseenheden zoals Europa of Nederland. Zij wonen in gemeenten en het zijn de lokale autoriteiten die direct worden geconfronteerd met de problemen rond de integratie van immigranten.

De VNG is van mening dat onderscheid moet worden gemaakt in het type immigranten dat wordt toegelaten. Het groenboek bespreekt twee categorieën immigranten: de arbeidsimmigranten om te voldoen aan de behoefte van de Europese arbeidsmarkt en om de welvaart in Europa te waarborgen en de permanente immigranten om de bevolking op peil te houden.

Arbeidsimmigranten zullen komen om te werken en het beleid moet zich daarop richten. Beleidsmakers moeten onderzoeken voor welke arbeidsmarktsectoren immigratie nodig is en welke professionele kwalificaties en werkervaring immigranten moeten bezitten. Om de problemen van de jaren zestig en zeventig te voorkomen is een betere infrastructuur en regulering noodzakelijk. Opgeleide migranten kunnen bijvoorbeeld worden aangetrokken met contracten voor één jaar en met een vooraf geregelde terugkeerregeling. Ook in de huisvesting voor tijdelijke migranten, die net als de tijdelijke huisvesting voor studenten een apart segment van de woningmarkt betreft, zal moeten worden voorzien.

Voor de langdurig verblijvende immigranten moet beleid worden ontwikkeld met als uitgangspunt dat zij komen om te blijven. Inburgering is in dit verband een uitdrukkelijke voorwaarde om te worden toegelaten.

Voor reeds in de lidstaten woonachtige jonge immigranten is speciaal beleid noodzakelijk.

Jongeren uit allochtone gemeenschappen zullen vanwege onvoldoende scholing vaak niet in voldoende mate aan de behoefte van de markt kunnen voldoen. Voor hen is extra aandacht rond scholing en opleiding nodig.

Voor de komst van nieuwe jonge immigranten zouden de volgende speerpunten van integratiebeleid moeten worden ontwikkeld. De komst moet worden gerelateerd aan de te volgen opleiding die noodzakelijk is voor de branche waar de jongere komt te werken. De tewerkstellingsvergunning moet daarom worden gekoppeld aan een opleiding. Verplichte inburgeringscursussen en het aanwijzen van mentoren die de jongeren begeleiden zullen de integratie van jonge immigranten in de lokale samenleving ondersteunen.

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het inburgeringsproces van immigranten. Migrant moeten in hun directe leefomgeving integreren. Het actief deelnemen van immigranten aan de maatschappij via werk, opleiding, verenigingsleven en de politiek is geen vrijblijvend proces. Het vraagt inspanningen van immigranten én de lokale bevolking. Hiervoor is maatwerk nodig.

Gemeenten zijn bij uitstek de beleidslaag om de integratie van immigranten te bevorderen. Lokale besturen komen in contact met alle burgers en zij kunnen de verschillen tussen de in hun gemeente samenlevende diverse groepen inwoners overbruggen.

Nederlandse gemeenten nemen rond de integratie van immigranten een scala aan beleidsmaatregelen. Zij organiseren het inburgeringstraject en wederzijdse kennis- en informatiebijeenkomsten. Lokale besturen gaan een dialoog aan met migrantenorganisaties en moskeeën en nemen maatregelen ter versterking van de kwaliteit van onderwijs voor migrantenkinderen. Om de huisvesting van migranten te verbeteren, investeren gemeenten in de wijken en buurten waar veel immigranten wonen.

De VNG is van mening dat immigratie aan strikte voorwaarden moet worden verbonden om de problemen van de jaren zestig en zeventig te voorkomen. Lokale autoriteiten dienen de beleidsruimte en -instrumenten te hebben om effectief een inburgerings- en integratiebeleid voor immigranten te voeren. Integratie vraagt voornamelijk om een lokale aanpak. De Europese Unie zou zich in deze problematiek niet alleen als wetgever maar ook als ondersteuner moeten opstellen.

Werkgelegenheid

Vergrijzing en ontgroening hebben grote invloed op de arbeidsmarkt. De vervangingsvraag is een probleem waar de lidstaten in toenemende mate mee zullen worden geconfronteerd. Oudere en ervaren werknemers gaan met pensioen en dit heeft consequenties voor de scholing (op de werkvloer) van jonge werknemers die de arbeidsmarkt gaan betreden. Daarnaast is er de vraag hoe economische groei kan worden bewerkstelligd terwijl het aanbod van arbeiders daalt door de vergrijzing. Dit kan niet enkel door immigratie worden gerealiseerd. De participatie van groepen die nu niet of weinig deelnemen aan de arbeidsmarkt en het stimuleren van langer doorwerken van oudere werknemers wordt dan ook bevorderd.

Bij de arbeidsparticipatie van vrouwen, kinderopvang en verlofregelingen zijn de mogelijkheden van Nederlandse gemeenten beperkt. Kinderopvang is in Nederland aan marktwerking overgelaten en verlofregelingen zijn een verantwoordelijkheid van de sociale partners. De Nederlandse gemeenten spelen een rol in het verbinden van de vraag naar arbeid met het aanbod, en gemeenten nemen maatregelen om vraaggerichte scholing te bewerkstelligen.

De VNG is van mening dat de arbeidsmarkt regionaal is. Er spelen regionale problemen, die door regionale partijen moeten worden aangepakt. De rol van de Europese Unie zou moeten bestaan uit stimulering via bijvoorbeeld subsidieprogramma's.

Ouderenbeleid

Zijn voorzieningen voor ouderen – zoals uitbreiding van de activiteiten waaraan senioren deelnemen in het verenigingsleven en een evenwichtige verdeling van de zorg voor hoogbejaarden over familie, sociale diensten en instellingen – thema's waarmee de EU zich bezig dient te houden?

De Nederlandse regering heeft het voornemen om de ondersteuning voor kwetsbare burgers, waaronder ouderen, te decentraliseren naar de gemeenten. In de toekomst moeten gemeenten dus dit beleid vormgeven, hetgeen kan leiden tot verschillen tussen gemeenten.

In feite betreft dit voornemen een modernisering van het verzorgingsstelsel, waarbij verzekerde zorgrechten plaatsmaken voor individuele en op maat gemaakte ondersteuning door gemeenten aan diegenen die hier zelf niet in kunnen voorzien of die hierin niet door de omgeving worden voorzien. De eigen verantwoordelijkheid van mensen wordt sterker dan voorheen benadrukt.

Deze beleidsvoornemens zijn vervat in het wetsvoorstel over de maatschappelijke ondersteuning (Wmo). In het wetsvoorstel, dat dit najaar wordt besproken in het Nederlandse parlement, worden de huidige Welzijnswet en de Wet voorzieningen gehandicapten samengevoegd. Per 1 juli 2006 zullen maatregelen rond de huishoudelijke verzorging uit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) worden gehaald en aan gemeenten worden overgedragen. Het is de bedoeling dat op termijn meer taken uit de AWBZ worden gedecentraliseerd.

Dit is geen nieuwe ontwikkeling. Al enige jaren is het Nederlandse beleid erop gericht om ouderen en gehandicapten langer zelfstandig te laten wonen. Zorginstellingen brengen hun capaciteit terug en burgers worden steeds meer in de eigen woonomgeving ondersteund. In de praktijk vangen gemeenten al jaren de gevolgen op van deze extramuralisering en vermaatschappelijking van de zorg. Gemeenten leveren hiervoor maatwerk. Ondersteuning wordt op de individuele burger toegespitst en in de woningbouw wordt rekening gehouden met de behoefte van ouderen en gehandicapten: het zogenaamde levensloopbestendig bouwen.

Ouderen kunnen ook worden ondersteund door ICT-toepassingen (domotica) waarmee zij langer zelfstandig kunnen wonen. Gedacht kan worden aan alarmeringssystemen en beeldschermverbindingen met de thuiszorg en de huisarts. De applicaties en toepassingen van deze ICT-producten worden door de markt ontwikkeld. De rol van de Europese Unie ligt op dit punt meer op het terrein van de basisinfrastructuur, zoals het standaardiseren van verbindingen en de grensoverschrijdende toegang en beveiliging van breedband- en geavanceerde telefoonverbindingen.

Nieuw in de huidige ontwikkelingen in Nederland is dat gemeenten expliciet verantwoordelijk worden voor de ondersteuning van mantelzorgers en de huishoudelijke verzorging. In het groenboek wordt in dit verband sterk het accent op de familie gelegd. Families zouden in deze taken moeten worden ondersteund. In Nederland zijn familieverbanden aan verandering onderhevig en zijn burgers vaker

aangewezen op hulp van buiten de familie, bijvoorbeeld kennissen, vrijwilligers en mantelzorgers. Vandaar dat in Nederland het accent veel breder wordt gelegd, namelijk op de *civil society*. Een mogelijke rol voor de Europese Unie is onderzoeken en overdraagbaar maken van de verschillende praktijken met betrekking tot de *civil society* in de lidstaten.

De VNG is van mening dat ouderenzorg in principe om lokale oplossingen vraagt. Bij het in Nederland gekozen model past dat de landelijke overheid zich terughoudend opstelt als regelgever en zich beperkt tot de rol van procesbewaker en daarnaast ondersteuner. Analoog daaraan ligt een rol voor de Europese Unie dan waarschijnlijk ook niet op het gebied van regelgeving, maar eerder op het gebied van ondersteuning.

Armoede

Kan de Europese Unie bijdragen tot de bestrijding van armoede onder kinderen en eenoudergezinnen, en de vermindering van het nog steeds te grote risico van armoede en uitsluiting voor jongeren?

De bestrijding van armoede is een complex probleem. Het gaat het vaak om mensen die verschillende problemen tegelijkertijd hebben, zoals een slecht arbeidsmarktperspectief, niet kunnen rondkomen, een verminderde zelfredzaamheid en een slechte gezondheid. Vanwege de combinatie van problemen, die bovendien per regio van de Europese Unie verschilt, is een gemeenschappelijke Europese aanpak praktisch onmogelijk.

Gemeenten spelen een belangrijke rol bij de bestrijding van armoede. De zorgplicht die gemeenten hebben, betekent immers dat gemeenten alert moeten zijn op de geestelijke en financiële noden van hun inwoners. De gemeentelijke overheid is door de korte afstand tot de burger bij uitstek het overheidsorgaan dat problemen bij individuele burger kan onderkennen en hiervoor maatwerk kan leveren. Rond de inzet van eigen gemeentelijke middelen, de inzet van particuliere (charitatieve) organisaties en andere (semi-)overheidsinstanties van maatschappelijk werk en gezondheidszorg hebben gemeenten een sterke regiefunctie.

De lidstaat Nederland houdt vast aan het uitgangspunt dat inkomensbeleid is voorbehouden aan de nationale overheid. Dit betekent dat gemeenten alleen in individuele gevallen een burger financieel kunnen ondersteunen. Gemeenten hebben de mogelijkheid om financiële ondersteuning te geven aan burgers die moeten rondkomen van een minimuminkomen. Met deze ondersteuning worden bijzondere of noodzakelijke kosten vergoed. Een burger komt voor deze financiële ondersteuning in aanmerking als er geen andere regelingen zijn waar hij of zij gebruik van kan maken. De mogelijkheid om meer groepsgewijs en op kostensoorten (categoriaal) burgers te ondersteunen is met de armoedeval als argument op grond van de nieuwe Nederlandse Wet werk en bijstand komen te vervallen. Categoriale bijzondere bijstand is alleen nog mogelijk voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten.

Naast armoedebeleid houden gemeenten zich ook bezig met schuldhulpverlening aan haar burgers. Bij schuldhulpverlening werken verschillende lokale instanties samen, zoals de sociale dienst, het maatschappelijk werk en de kredietbank; de regie is in handen van de gemeenten. Lokale besturen kunnen zelf prioriteiten stellen en kiezen hoe zij de schuldhulpverlening willen organiseren.

De VNG is van mening dat voor de bestrijding van armoede met name lokale oplossingen noodzakelijk zijn.

Positionering van Nederlandse gemeenten in de sociale zekerheid

De Nederlandse maatschappij is veranderd. Burgers maken hun eigen keuzes en bepalen daarbij grotendeels zelf in welke mate ze bloot staan aan welke (gezondheids)risico's, of ze wel of geen opleiding volgen, in welke plaats ze gaan wonen, en of ze wel of niet kinderen krijgen. Er zijn geen standaard levenspatronen meer die op één manier kunnen worden opgevangen zoals in het oude sociale zekerheidsstelsel, waar nog volledig uit werd gegaan van onderlinge solidariteit. Oude regelingen op het gebied van de sociale zekerheid en het ziektekostenstelsel zijn daarom ingrijpend veranderd. Een nieuw stelsel van sociale zekerheid moet recht doen aan de individuele keuzes van burgers waarbij de drie levensfasen (vormingsfase, productieve fase en postactieve fase) leidend zijn.

De sociale zekerheid in Nederland kent drie uitgangspunten. De Nederlandse overheden gaan in de eerste plaats uit van actief burgerschap. Iedereen wordt geacht te participeren en zich permanent te scholen en te zorgen voor zijn naasten (kinderen, ouderen en naaste omgeving). Ten tweede wordt gewezen op de eigen verantwoordelijkheid van de burger, waarbij de overheid alleen ondersteuning geeft op die terreinen waar burgers dat niet zelf kunnen organiseren. Tot slot, ondersteuning wordt georganiseerd door de overheidslaag die het dichtst bij de burger staat, waardoor er sprake is van maatwerk voor de burger op basis van lokale afwegingen.

In Nederland wordt de gemeente hét loket voor de burger en daarmee de toegangspoort tot sociale zekerheid en andere dienstverlening.

Volkshuisvesting

Kan er beleid worden gemaakt waardoor goede en betaalbare woonruimte beschikbaar komt voor jonge gezinnen?

Lokale overheden in Nederland laten al enige tijd zien dat een dergelijk beleid kan worden gemaakt en uitgevoerd. Ook het Rijk en de provincies leveren hieraan een goede bijdrage. Als basis voor de woningbouwprogrammering in Nederland dient het zogenoemde Woningbehoefteonderzoek (WBO), wat vooralsnog vierjaarlijks wordt gehouden. De WBO's zullen in de nabije toekomst vaker worden gehouden (elk jaar). Op basis van de uitkomsten van het WBO2002, zijn er tussen het Rijk en de twintig stedelijke regio's woningbouwafspraken gemaakt. Daarmee worden tot 2009 zo'n 360.000 woningen gebouwd, waarvoor het Rijk geld ter beschikking heeft gesteld.

Op lokaal niveau maken de meeste gemeenten een woonvisie, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor de lokale en regionale demografische veranderingen. Al enige jaren is er een duidelijke trend in die woonvisies te ontdekken: vrijwel overal is er specifieke aandacht voor woningen voor jonge starters en voor senioren. Daarnaast wordt op enkele plekken gesignaleerd dat er behoefte is aan grotere woningen. Met name de grotere, veelal allochtone gezinnen hebben behoefte aan ruime woningen. Hierop wordt ingespeeld door de overheden en de woningcorporaties.

De samenwerking met woningcorporaties is momenteel onderwerp van discussie. Aanleiding vormt het recente standpunt van Eurocommissaris mevrouw Kroes inzake het speelveld van woningcorporaties. Als het aan de Europese Commissie ligt, moeten corporaties zich in de toekomst uitsluitend nog richten op de sociale doelgroep. Dit zou betekenen dat een groot deel van het corporatiebezit verkocht moet worden. De VNG vindt dit een zorgelijke ontwikkeling.

Het Nederlandse woonbeleid is erbij gebaat dat corporaties een breed werkveld en een brede doelgroep kunnen bedienen. Gedwongen verkoop van huurwoningen zal leiden tot prijsopdrijving, met name in die regio's en steden waar de woningmarkt krap is. Ook leidt dit tot beleidsvershraling: gemeenten wordt een instrument uit handen genomen om – in samenwerking met woningcorporaties – sturing te geven aan de samenstelling van de woningvoorraad en de bewoners. Het is maar de vraag of commerciële verhuurders/beleggers in de toekomst net zo'n betrokkenheid zullen tonen als corporaties. Al is het maar omdat ze (in tegenstelling tot corporaties) niet lokaal verankerd zijn.

Het Nederlandse volkshuisvestingsbeleid heeft een lange en rijke historie. Menig buitenlands bestuurder en onderzoeker die kennis neemt van de inzet van gemeenten en corporaties voor de doelgroep en de leefbaarheid van steden en buurten is daarvan onder de indruk. Het Nederlandse volkshuisvestingsbeleid heeft dan ook een belangrijk doel: het zorgt ervoor dat arm en rijk door elkaar kunnen wonen zonder uitsluiting van bepaalde groepen. Dit leidt tot een groot gevoel van sociale veiligheid en maakt steden leefbaar. Dat is een groot goed!

De VNG is van mening dat het volkshuisvestingsbeleid in de lidstaat Nederland goed aansluit op de woningbehoefte van haar inwoners. Europese inmenging is niet wenselijk. Het is verder belangrijk dat het werkveld van woningcorporaties breed blijft en niet door de Europese Unie wordt beperkt tot een te klein deel van de (sociale) woningmarkt.

Openbare volksgezondheid

Heeft de Europese Unie een rol in de openbare volksgezondheid?

De Nederlandse gemeenten zijn verantwoordelijk voor onder meer gezondheid, milieu en infectieziektebestrijding. Hierbij wordt nauw samenwerkt met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) dat richtlijnen uitvaardigt. Het gemeentelijke beleid is gericht op preventieve openbare gezondheid en wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door 39 regionaal opererende GGD'en. Het lokale beleid spitst zich toe op kwetsbare groepen. Het bestrijden van roken, overmatig alcoholgebruik, psychische problematiek en overgewicht door educatie en voorlichting over gezond leven en projecten zijn belangrijke speerpunten.

De jeugd van 0-19 jaar vormt een belangrijke doelgroep van de consultatiebureaus en de schoolartsen. Vaccinatie, vroegtijdige opsporing en behandeling van ontwikkelingsstoornissen en voorlichting zijn belangrijke activiteiten die overal in Nederland op gezette tijden en volgens dezelfde protocollen worden aangeboden, aansluitend op de ontwikkeling van het kind. De nationale overheid heeft het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg namelijk wettelijk vastgelegd. Consultatiebureaus en GGD'en spelen in toenemende mate ook een rol in de opsporing van sociale en psychische problemen, de coördinatie van lokale hulpverleningsnetwerken en opvoedingsondersteuning. Aldus wordt bijgedragen aan een goede en normale ontwikkeling van het opgroeiend kind.

De VNG is van mening dat de rol van de Europese Unie in deze materie niet sturend zou moeten zijn.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de koepelorganisatie van de Nederlandse gemeenten. De VNG is de vereniging van en voor alle mensen, die bestuurlijk en ambtelijk in de Nederlandse Gemeenten werken. Samen met alle gemeenten stáát de VNG voor kracht en kwaliteit van het lokaal bestuur. De VNG heeft in Brussel een ambtelijke voorpost. Daarnaast werkt de VNG samen met veel andere organisaties en is ze lid van onder andere de Europese koepel van verenigingen, de Council of European Municipalities and Regions (CEMR) en de internationale koepel United Cities and Local Governments (UCLG).

Contactpersonen:

Vincent Buitenhuis	(volkshuisvesting)	vincent.buitenhuis@vng.nl
Michaële de Goeij	(ouderenbeleid)	michaële.degoeij@vng.nl
Marieke Hebbenaar	(jeugdbeleid)	marieke.hebenaar@vng.nl
Marc Janssen	(VNG International)	marc.janssen@vng.nl
Jamil Jawad	(gezondheidszorg)	jamil.jawad@vng.nl
Bob van der Meyden	(ouderenbeleid)	bob.vandermeyden@vng.nl
Odette Nollen	(volkshuisvesting)	odette.nollen@vng.nl
Joyce Overdijk-Francis	(migratie en integratie)	joyce.overdijk@vng.nl
Jessica van Vugt	(armoedebeleid)	jessica.vanvugt@vng.nl
Nicole van der Wekken	(arbeidsmarkt, sociale zekerheid)	nicole.vanderwekken@vng.nl

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Tel. +31 (0)70 3738200
www.vng.nl
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

Netwerk Child Friendly Cities

Het Nederlandse netwerk maakt deel uit van het internationale netwerk Child Friendly Cities, in 1996 gestart door Unicef/UN-Habitat, een wereldwijd initiatief met als uitgangspunt de implementatie van het VN Verdrag inzake de rechten van het Kind.

Child Friendly Cities is in Nederland georganiseerd als platform van gemeentebestuurders, gemeenteamttenaren en andere geïnteresseerden voor het ontwikkelen en ondersteunen van innovatief jeugdbeleid. De VNG faciliteert het netwerk – samen met NGO Jantje Beton – door het organiseren van bijeenkomsten en werkbezoeken, het verspreiden van informatie en het leveren van bijdragen aan (inter)nationale congressen.

Daarnaast is Child Friendly Cities Nederland een key-member van het Europese netwerk Child Friendly Cities. Het Europese netwerk fungeert onder meer als platform voor bestuurders, ambtenaren en andere betrokkenen om over de schutting heen te kijken bij Europese vraagstukken zoals demografische veranderingen.

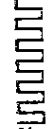


Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Postbus 30435 2500 GK Den Haag

's-GRAVENHAGE

POST



28.9.05

€ 0260 ct

Nassaulaan 12
2514 JS

#FR 51468
/ NEDERLAND



Vereniging van
Nederlandse Gemeenten